

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Hjarbæk Fjord og opland

Hjarbæk Fjord er en af Limfjordens mange forgreninger. Fjorden har ved Virksund forbindelse med Lovns Bredning, og herfra er der gennem farvandene Hvalpsund og Risgårde Bredning forbindelse til Løgstør Bredning i den centrale del af Limfjorden.

Kyststrækningen ved Hjarbæk Fjord ligger helt inden for Viborg amtskommunes område, og af det ca. 1.200 m² store opland (afstrømningsområde) til fjorden er hovedparten, ca. 62 pct., beliggende i Viborg amtskommune. Af den resterende del af oplandet er ca. 22 pct. beliggende i Nordjyllands amtskommune og ca. 16 pct. i Århus amtskommune.

Hjarbæk Fjords areal udgør kun ca. 1,6 pct. af Limfjordens samlede areal, men afstrømningsområdet areal udgør hele 16 pct. af det samlede afstrømningsområde til hele Limfjorden.

Oprindeligt var der gennem det smalle farvand ved Virksund åben forbindelse mellem Hjarbæk Fjord og Lovns Bredning. Denne åbne forbindelse blev imidlertid afbrudt ved anlæg af vejdamningen over Virksund i årene 1963–66.

Udviklingen i vandkvaliteten i Hjarbæk Fjord

Siden opførelsen af Virksunddæmningen 1963–66 har de miljømæssige forhold i Hjarbæk Fjord undergået en betydelig forringelse. Gennem dæmningsens opførelse og Viborg amtsråds forvaltning af slusedriften er fjorden blevet afskåret fra det øvrige Limfjordssystem og derved blevet særdeles sårbar over for den betydeligt forøgede mængde af forurenende stoffer, der fra bebyggelser, landbrug og dambrug tilføres fjorden. Fjordens placering, som led i Limfjordens saltvandsokosystem, er således blevet kraftigt forrykket med væsentlige skader på rekreative og erhvervmæssige (fiskeri) interesser til følge. Fiskeriet er reduceret til et niveau uden økonomisk betydning, dansemyg udvikles i et antal, som gør det særdeles ubehageligt at opholde sig udendørs i lange perioder af sommeren,

antallet af fuglearter er reduceret og strandene er forsvundet tillige med sandstrandene og bademulighederne.

Om udviklingen i vandkvaliteten i fjorden kan henvises til Hjarbæk Fjord rapport, nr. 2, side 95, hvorfra følgende citat er hentet:

»De miljømæssige forhold omkring Hjarbæk Fjord har i en årrække ikke været tilfredsstillende i relation til de interesser, der knytter sig til fjorden. De to væsentligste ulemper, der kan peges på, er dansemyggeplagen og den kraftige tilbagegang i fiskebestanden.

Sammenlignes situationen i 1980'erne med situationen i begyndelsen af 1960'erne, er der især to forhold, som har ændret sig, nemlig opførelsen af Virksunddæmningen (1963–66) og en stadig stigende tilførsel af næringsstoffer til fjorden.

Opførelsen af dæmningen ved Virksund betød, at saltholdigheden i fjorden faldt meget hurtigt, således at der efter mindre end et år må antages at have været opstået kemiske forhold, der minder om en ferskvandssø. Undtaget herfra er en saltvandskile, som fra dæmningen strækker sig ind i bunden af fjorden. Saltvandskilen, der dækker et areal på ca. 1,5 km², opstår, fordi der lejlighedsvis lukkes saltvand ind fra Lovns Bredning i forbindelse med skibsfartsslusen, utætheder i sluseværket og gennem sluserne i øvrigt, når disse er åbne. Det tunge saltvand lægger sig på bunden af fjorden og blandes på grund af vind og strøm efterhånden med resten af fjordens vand.

Før dæmningsens etablering var Hjarbæk Fjord en brakvandsfjord og en af de inderste fjorde i Limfjorden. Den lignede Nissum Fjord både med hensyn til hydrografi og dyre- og planteliv. Trods den bratte overgang fra brakvand til ferskvand etableredes et normalt ferskvandsmiljø, og de dyr og planter, der omkring 1970 fandtes i Hjarbæk Fjord, svarer til, hvad der findes i mange ferskvandssøer.

Karakteristisk for fjorden i dens første ferskvandsperiode var, at der fandtes en ikke ubetydelig flora af storbladede vandplanter, som konkurrere-